

l'entrevista

FRANCESC TORRES MONSÓ

Artista, Premi Nacional de Cultura i pessimista vocacional

“Un amic catòlic em va dir: «Si estiguéssim a l'Edat Mitjana et cremarien»”

PERE PARRAMON RUBIO

Francesc Torres Monsó té una relació íntima amb Girona: hi va néixer el 1922, hi viu, hi treballa i a la ciutat no s'hi troba cap racó emblemàtic sense una escultura seva. Converso amb l'artista i és difícil trobar el moment de parar: es queixa de la sordesa, però és un enraonador empedreït. Parla tot citant llibres a dojo i amb l'habilitat de contestar abans no pregunto. I compte amb l'aire reposat, perquè traspua la força d'algú capaç d'esculpir la pedra, de despullar-se davant d'una càmera i de bas-tir una de les trajectòries més crítiques de les últimes dècades.

Heu fet noranta-un anys fa uns dies...

El pintor Lucian Freud va morir gairebé amb noranta. Noranta és una frontera. Fins i tot vuitanta. De la meua família o de la família de la meua dona només quedem nosaltres. Tinc una obra que, fotent conya, diu: “A la cua, a la cua”. No s'hi hauria d'arribar, fas pena. De José Luis Sampedro m'agradava el que deia i com se'n va anar, indignat i suïcidant-se. Jorge Luis Borges explicava que si no fos un covard, se suïcidaria. I jo també.

Què pesa més, el que heu fet o el que no heu fet?

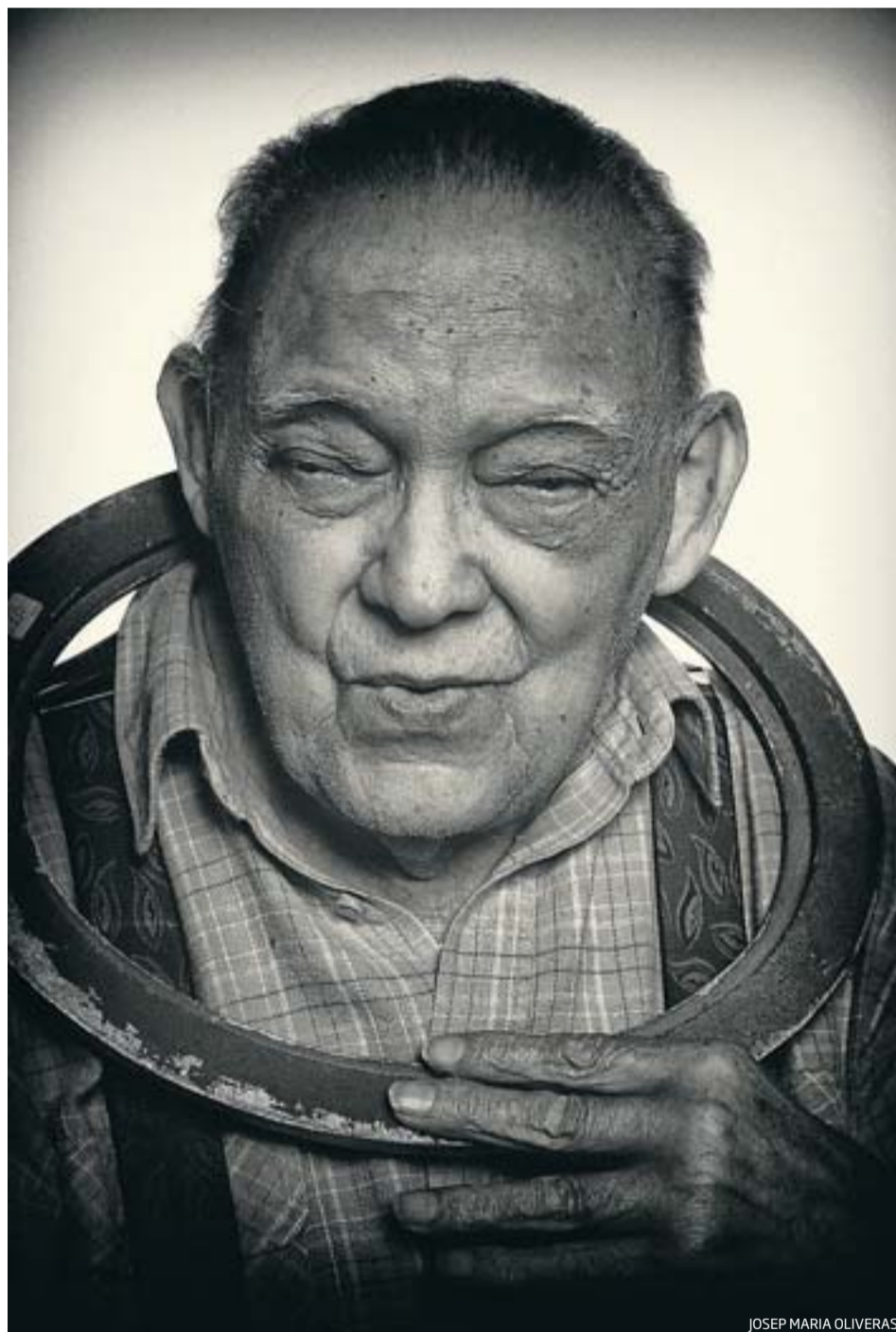
El que no he fet, no ho he fet. És l'atzar. I sobre el que he fet, he anat canviant d'estil, perquè sempre tinc ganes d'aventura, de trobar el meu camí. I l'he trobat últimament. Al començament feia figura i no el trobava, tot i que hi ha peces que m'agraden. L'últim és més personal i més polític. Les meves obres tenen un re-fons d'ironia, d'indignat. L'última exposició que vaig fer a la Fundació Espais era sobre la merda, i ho englobava tot. Per cert, la presentació me la va fer en Carbonell... L'arqueòleg!

Ja fa uns quants anys, del tancament de la Fundació Espais.

Ens apreciàvem molt amb l'equip d'Espais, i els agradava el que feia. No hi havia res més per a l'art contemporani, ni ara. Però és un problema general. A més, l'art... Si hagués de fer alguna cosa, tindria treballs. La inspiració se m'ha tallat. Estic malalt, i els anys.

Molt temps aquí, en aquesta casa i estudi del barri de Santa Eugènia.

Sí. L'any 50 vaig contactar amb un peruà que m'oferia fugir de la dictadura, però només em va fotre els calés. I la Rosa i jo no havíem tingut fills perquè no sabíem on aniríem i com estaríem. Amb el temps vaig quedar content perquè, què hi hauria fet, al Perú? Tots els artistes que hi anaven deixaven l'art, perquè havien de treballar en d'altres coses. Jo, aquí, vaig continuar sent artista. I vam tenir una filla.

JOSEP MARIA OLIVERAS

“M'agradava el que deia i em va agradar com se'n va anar José Luis Sampedro, indignat i suïcidant-se. Jorge Luis Borges explicava que si no fos un covard se suïcidaria. I jo també”

Artista amb parella i filla.

La Rosa ha estat sòcia. Generalment he treballat sol, encara que quan feia sèries en ceràmica m'havia d'ajudar –treballar sol té avantatges, però es paga-. També em va fer de model al començament. Als anys 60 ja comprenia la figura i totes les models em molestaven. A més, vaig decidir canviar de tema. No fa gaire, la meua filla Elisa, pensant que em moriria de fàstic, em va regalar un ordi-

nador. Si hi mires pintura o escultura, a la pantalla, semblen cromos. L'art s'ha de veure al natural, s'ha de notar la matèria. Vaig tenir-lo un any sencer i es va espatllar. És interessant, però no pas prou.

En la vostra obra sovint hi apareixen el sexe i la mort. Quina de les dues coses és més forta?

Totes dues coses, però més la mort. Mors i desapareixes. L'Univers és horrorós,

t'imagines el no-res, després el Big Bang –jo no hi entenc res-. A sobre, vivim en una bola plena de terratrèmols. Li tinc pànic, a l'Univers, perquè no pots controlar res. Quan vivíem al carrer del Carme sempre teníem el riu Onyar a punt d'entrar a casa quan es desbordava. Sent jo a París, hi va entrar. L'aigua tampoc no la pots aturar.

Diu que teniu un fantasma al lavabo.

No ben bé. A la nit hi veia una ombra... i era jo, però com un fantasma. Tanques tots els llums deixant-ne un al teu darrere i, al mirall, no t'hi reconeixes. Llavors m'agradava tirar una Polaroid i veure'm com una cosa negra.

En les vostres exposicions sovint hi ha referències a la lectura. ¿Em recomaneu algun llibre?

H.P. Lovecraft. *Contra el mundo, contra la vida*, de Michel Houellebecq. Quan el vaig llegir em va agradar molt. Penso que avui els que aguanten i fan coses que estan bé són els literats. De pintors o d'escultors no n'hi ha gaires que m'agradin. En Franz West sí, i s'acaba de morir. D'abans, Bacon. Quan el vaig descobrir em vaig quedar... Li preguntaven per què feia aquelles coses tan bèsties i contestava: “Vostre no s'ha assabentat de com és el món”. I en Giacometti, la primera vegada a la Maeght de París no hi havia ningú, i no hi havia dret. Avui hem perdut la creació.

¿Per què?

Home, per la crisi. Hi ha una crisi universal i tot està malament. Els diaris són prims. Jo hi llegeixo les lletres grosses, perquè no vull saber-ne més. No m'interessa. A més, ara només tinc un sol ull, però abans llegia molt. Houellebecq deia que per a la gent adulta el món és un infern. Hauria preferit no néixer, com jo. En la meua obra hi és present. Li tinc simpatia. Una de les meves peces que més m'agraden és una porta on, al darrere, diu: “Déu! M'he deixat el paraigua”. Tenia molt de significat, perquè la vaig fer quan començava l'any 2000, i em preguntava què ens esperava. Ara ho estem veient, i això només és el començament. Tinc pànic de pensar en el que vindrà.

¿I no hi podem fer res?

No.

¿Us fa l'efecte que en aquesta entrevista heu dit alguna cosa inconvenient?

No ho sé, potser tot. M'agrada que la gent faci rutllar el cervell. En una de les últimes exposicions treballava una paraula sagrada, *transsubstanciació*, i un amic catòlic em va dir: “Si estiguéssim a l'Edat Mitjana, et cremarien”. M'agraden les paraules difícils que no sap gaire ningú. —